No 25.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyżſzego Rzadu, Nayiaśnieyſzego CESARZA, JMPERATORA Całey Roſsyi.

Z GRODNA DNIA 26. GRUDNIA Roku 1796. W PONIEDZIAŁEK.

z Wiednia d. 30. Liſtopada.

Codziennie wychodzą poſiłki do Armij Włoſkiey. Kuryer, którego wysłano do Lorda *Malmeſbury* nie na *Bazyleę*, ale na Włochy poiechał, co dało nie co pewności pogłosce o bliſkim zawieſzeniu broni. —*—

z Wiednia 7. Grudnia.

Pułkownik, *Graf Dittrichſtein*, wyiechał z tąd z ſekretnym zleceniem iak iedni mówią, do Armij *Arcy Xcia Karola*, dla oświadczenia mu zdania *Ceſarza Jmci*, w zględem expedycyi przeciw *Kehl* i zawieſzenia broni nam proponowanego. Drudzy rozumieią z większą pewnością, że proſto do Paryża poiechał dla dania Pełney mocy Lordowi *Malmeſbury*, co ſię tycze traktowania o pokoy że ſtrony *Ceſarza Jmci* i dla opatrzenia go w potrzebne inſtrukcye. Ze ſtrony Lorda *Malmeſbury*, drugiego odebrał Kuryera tuteyſzy Miniſter Angielſki Kawaler *Eden*. Przy dziſieyſzey Gazecie *Wiedeńſkiey* znowu żadnego niema Rapportu urzędowego, co nieprzytomności Dworu przypiſuią. Z tey przyczyny niewiadome ſą operacye Woienne we Włoſzech. —*—

z Londynu 25. Liſt: z Gazety Hamb. Nro 198

w Tych dniach odprawiła się nadzwyczayna Seſsya Gabinetu względem Negocyacyi w Paryżu. P. *Ellis* zauſany Przyiaciel Lorda *Malmesbury*, przywiozł tu osobiście sekretne wiadomości, których dla ich ważności niechciano pismu powierzyć i dla tego P. *Ellis* był przytomnym na tayney radzie. Mamy nadzieię, że nasi Miniſtrowie wszelkiego dokładać będą ſtarania, dla przywrócenia tak pożądanego pokoiu. W samey rzeczy można było przewidzieć że Dyrektoryat Francuzki, nie prędzey się zgodzi na zamianę Kraiow i Wysp podbitych iako na zasadę Negocyacyi, aż póki Anglia niewyszczególni podanych przez się propozycyi; podobna polityka byłaby równie od Monarchyi Francuzkiey iak i od Rzptey użyta. —*— Twierdzą, że 6. do 8,000 Woyſka, które *Korsykę* opuściło, uczyni zamach przeciw *Livorno*, gdzie Francuzi bardzo ſłaby maią Garnizon. —*— Jeden milion przeznaczony od P. *Pitta* na opłacanie długow Narodowych, zawsze ku temu celowi ieſt obracany. Gdy się zaś zaſtanowiemy, że teraznieysza woyna iuż 100. milionow kosztowała, tedy ubolewać trzeba, że maſsa długow Narodowych zamiaſt zmnieyszania ſię, coraz ogromnieyszą się ſtaie, nayświeższe Liſty z Indyow Zachodnich uſkarżaią się na mnóſtwo wielkie Kupcow Francuzkich. W przeciągu 3. Miesięcy 76. Angielſkich Kupieckich ſtatkow iako pryzy do *Guadaloupy* zaprowadzono. —*— Uzbroiony kutter *Schwis* przybył do Admiralicyi z depeszami z *Korsyki i Gibraltaru*. wypłynął on z *Korsyki* d. 18. Października, wczasie kiedy Admirał *Jervis* z 8. Okrętami liniowemi znaydował się przed *Tiorenzo*. W *Tulonie*, było w tenczas 17. Okrętow woiennych należycie uzbroionych i gotowych do wyiścia na morze. Flota Hiszpańſka z 26. liniowych Okrętow złożona, miała w zamiarze zamknąć w *Korsyce* Admirała *Jervis*, ale Hiszpańscy Maytkowie, iak tuteysze Gazety głoszą, byli w ſtanie rebellii, bardzo niechętni woynie z Anglią —*— Kapitan Amerykańſkiego Okrętu wsadzony został do więzienia, z przyczyny, że dawał znaczną summę pieniędzy temu, którybyby warstaty okrętowe podpalił.

z Londynu d. 30. Liſtopada.

Czytamy w Gazecie Dworſkiey dziſieyſzey, Liſt Gubernatora i Urzędnikow Oſady Madras. datowany z twierdzy Saint George d. 22. Czerwca 1796 *w wyrazach naſtępuiących.*

Mamy pociechę powinſzować Wmć Panu pomyślnych zdarzeń Vice-Admirała *Rainier* na morzu Jndyiſkim. — Ponieważ ſądziemy, że ta nowina może bydź nayważnieyſzą dla Miniſtrow Króla Jmci, umyśliliśmy expedyować ią przez *Baſsora*. —*— Pokazuie ſię z liſtow wspomnionego Vice-Admirała pod d. 27. Marca i 11. Kwietnia piſanych, a przez fregatę *Orpheę* D. 18 Czerwca nadeſzłych, że Woyſka Angielſkie zaymowały iuż w tenczas Wyſpy *Amboine* i *Banda*, i że były w poſseſsyi wszyſtkich inſzych Wyſp, procz *Ternate*. Te podbicia naſtąpiły bez naymnieyſzey z ſtrony naſzey ſtraty. Wyſpa *Amboine* poddała ſię d. 16. Lutego przez kapitulacyą, Wyſpa zaś *Banda* i wſzyſtkie Miaſta i fortece, które do niey należą d. 8. Marca. —*— Kapitulacya zawiera, że Gubernator Wyſpy *Banda* może ſię udać do *Batavij*, że inſze Urzędnicy zoſtaną przy ſwoich penſyach, iże własność w niczym naruſzona nie będzie. Gubernatorowie Hollen-

dersey powiadaią, że nie maiąc żadnego srzodka do obrony, nie sądzili za rzecz przyzwoitą opierać się na próżno siłom większym. Znaleziono w Kassach publicznych Wyspy *Amboine* 81,112. talarów, a w *Banda* 66,675. w magazynach zaś 515,940. funtow goździkow, 84,577. funtow gałek muszkatowych *i t.d.* — Admirał *Bainier* popłynął teraz z swoią Eskadrą ku *Batavia*, gdyż tylko ta iedynie osada pozostała Hollendrom w *Indyach Zachodnich.*

Regimenta Emigrantow, wynoszące do 3,000. ludzi, utrzymywane do tych czas przez Anglią, poydą teraz na żołd Portugalii, i czekaią codziennie na moment swego odpłynienia. — Woyska nasze, które powróciły z *Korsyki* w liczbie 7,000. ludzi, będą także na żołdzie Portugalij, iako dane w posiłku dla bronienia tego Królestwa od Hiszpanów. — Marquis *de la Rosiere* iako Generał Kwatermistrz tey małey Armij, poiechał iuż do *Lizbony*. P. de *Guerdeville* mianowany został General-Inspektorem Artylleryi Portugalskiey. Głoszą, że Generał *Stewart* kommenderować będzie Armią Portugalską.

Listy z *Portugalij* donoszą, że Dwor *Lisboński* oświadczył *Madryckiemu*, iż niepotrzebuie 15 dni czasu dla decydowania się, i że postanowił bydź wiernym, dawnym swym alliantom Anglikom. —

z Paryża 1. i 4. Grudnia.

Na Sessyi Rady 500. d. 30 Listopada. Gdy roztrząsano Petycyą tyczącą się Kolonii, wielka liczba członkow, będących przed Salą, zaczęła się cisnąć i wchodzić różnemi drzwiami, dla słuchania poselstwa Dyrektoryatu, w następuiącey osnowie:

„ Obywatele Prawodawcy! Z niecierpliwością oczekiwaliśmy urzędowych doniesień Gła *Buonaparte*, dla oznaymienia wam o nowych laurach, ktoremi ten Gł i iego mężna Armia okryte zostały. Nigdy ta Armia nie znaydowała się podobno w położeniu tak krytycznym; lecz geniusz iey nieustraszonego Generała, obfity w wynaydowaniu sposobow, sprawił to, iż odniosła tryumf ze wszystkich zawad i niebezpieczeństw, ktoremi była otoczona. Zwycięstwo teraznieysze, podnosi ią do nayWyższego stopnia chwały, a nieprzyiaciela o rozpacz przyprawia, ktory nagle zgromadziwszy wpośrzod swych Kraiow Woyska, przesyłał one pocztą na woynę. Cztery chorągwie, 18 sztuk Armat, więcey 12 tysięcy ludzi zabitych, ranionych lub wziętych w niewolą, były skutkiem tego dnia pamiętnego: a teraznieysza pozycya Armii, zapewnia nowe korzyści. — Po przeczytaniu tego poselstwa, *Jean Debrie* rzekł: „ Od dawnego czasu nieprzyiaciele Rzpltey oczekiwali klęsk Armii Włoskiey: lecz geniusz *mężnego Buonaparte* zawiodł ich nadzieie: Rzpta znowu tryumfuie: iest ona nieśmiertelna. Ale to na zawsze pamiętne zwycięztwo zawiera okoliczności godne potomnych wiekow: *Buonaparte i Angereau* widząc że nasze woyska iuż chwiać się zaczęły, biorą Chorągwie republikańskie, rzucaią się wśrzod batalionow Nieprzyiacielskich, i tym sposobem zapewniaią zwycięztwo: Proszę, ażeby Rada dekretowała, że Armia Włoska nieprzestaie dobrze się zasługiwać Oyczyźnie. Co się zaś tycze pomienionego postępku, kiedy Rada odbierze o tym urzędowe doniesienie, będę prosił, aby Grłowie *Buonaparte* i *Angereau* odebrali pod tytułem Narodowey nagrody, chorągwie Republikańskie, ktore im służyły do zapewnienia zwycięztwa. — Rada przyimuie propozycye *Jean Debrie Posolstwa i mocy.*

General en Chef Armij Włoskiey do Dyrektoryatu wykonawczego z Kwatery głowney d. 29. Brumaire (19. Listopada) Roku 5.

Tak iestem zmordowany trudami, Obywatele Dyrektorowie, że prawie iest mi nie podobna opisać wam wszystkie obroty Woyskowe, poprzedzaiące bataliią pod *Areole*, ktora o losie Włoch zadecydowała. — Uwiadomiony, że Generał Cesarski *Alvinzi* zbliża się ku *Weronie* dla złączenia się z dywizyami swey Armij stoiącemi w *Tyrolu*; poszedłem wzdłuż *Adygi* z dywizyami Generałow *Angereau* i *Massena*, kazałem wnocy z 24. na 25 rozbić most Pływaiący pod *Ronco*, gdzieśmy przeszli tę rzekę. Spodziewałem się przybyć rano do *Villa nova*, aby zabrać nieprzyiacielowi park Artylleryi i bagaże i uderzyć na niego z flanki i z tyłu. Głowna Kwatera Grła *Alvinzi* była w *Caldero*. Ale nieprzyiaciel, ktoremu doniesiono o niektorych poruszeniach ze strony naszey, posłał Regiment Kroatow i kilka Regimentow Węgrow do wsi *Arcole* bardzo mocne przez swe położenie w śrzodku bagnisk i kanałow. Ta wieś zatrzymała Awangardę naszę przez cały dzień, na próżno wszyscy Generałowie, umieiąc cenić drogość czasu, stawili się na czele dla zachęcenia kolumn naszych do przeyścia przy *Arcole* małego mostu; zbytek odwagi zaszkodził, bo prawie wszyscy ranieni zostali; Generałowie *Verdier, Bon, Verne, Lasne* musieli porzucić plac potyczki. *Angereau* porwawszy sztandar zaniosł go aż na koniec mostu i został tam przez kilka minut nie sprawiwszy żadnego skutku. — Trzeba było iednakże przeyść most, albo okrążyć kilka mil, przez coby cała nasza operacya spełzła na niczym, sam więc tam pośpieszyłem; Przytomność moia sprawiła w Woysku poruszenie, ktore mię bardziey pobudziło do probowania przechodu. Gł *Lasne* raniony iuż dwa razy, powrocił i odniosł trzecią ranę ieszcze niebezpiecznieyszą. — Grał *Vignolle* był także raniony. Trzeba było zaniechać attaku wsi z frontu i czekać póki kolumna pod dowodztwem Grła *Guieux*, ktorą posłałem przez *Alboreodo* nie przybędzie; nadeszła ona ledwo w nocy, opanowała wieś, zabrała 4. Armaty i kilka set niewolnika, tym czasem Grł *Massena* attakował dywizyą, ktorą nieprzyiaciel prowadził z swoiey głowney Kwatery przeciwko naszemu lewemu skrzydłu: przełamał ią, i zu-

pełnie rozprofzył. Ofądziliśmy za rzecz potrzebną opuścić w nocy wieś *Arcole* fpodziewaiąc fię równie ze dniem attaku od całey Armij nieprzyiacielfkiey, która miała czas przeprowadzić fwe bagaże i park Artylleryi, oraz pofunąć fię w tył, dla przyięcia nas. —— Ledwo co świt, zaczęła fię wfzędy potyczka z naywiękfzą żywością. Mafsena, na lewym fkrzydle rozprofzył Nieprzyiaciela i ścigał go aż do bram *Caldero*. Gral *Robert*, ftał w *centrum* z 75. półbrygadą, przełamał nieprzyiaciela z bagnetem w ręku, i okrył pole bitwy trupami. Rozkazałem Generał Adjutantowi *Vial* póyść z iedną półbrygadą wzdłuż *Adygi* dla zayścia z tyłu prawemu fkrzydłu nieprzyiaciela; ale położenie mieyfca ftawiało mu nieprzebyte przefzkody, na próżno odważny ten Generał rzucał fię do wody aż po fzyię, nie mógł zrobić ważney dywerfyi. Kazałem w nocy z 26. na 27. rozbić mofty na kanałach i bagnifkach, Gral *Angereau* przefzedł przez nie z fwoią dywizyą. O godzinie 10. z rana fpotkaliśmy nieprzyiaciela. Generał *Mafsena* kommenderował lewym fkrzydłem, Generał *Robert* centrum, a Gral *Angereau* prawym. Nieprzyiaciel uderzył dzielnie na *centrum* i poparł one, ściągnąłem w tenczas z lewego fkrzydła 32. półbrygadę, poftanowiłem onę na zafadzce w lefie; i kiedy nieprzyiaciel pędząc przed fobą *centrum*, był iuż blifki wzięcia tyłu nafzego prawego fkrzydła, Generał *Gardanne* na czele wfpomnioney półbrygady, wypadł z fwoiey zafadzki, wziął flankę nieprzyiacielowi, i ftrafzną w nim rzeź zrobił. Lewe fkrzydło nieprzyiaciela oparte było o bagnifka, i większością fiły groziło nafzemu prawemu fkrzydłu —— Kazałem Obyw. *Hercule*, Officerowi moich przewodników, wybrać 25. ludzi z fwoiey kompanij, póyść pół mili wzdłuż *Adygi*, okrążyć wfzyftkie bagnifka, które zasłaniały prawe fkrzydło nieprzyiacielfkie, i wypaść potym wielkim pędem z tyłu na nieprzyiaciela, kazawfzy trąbić kilku trębaczom. Ten manewr udał fię zupełnie; infanterya nieprzyiacielfka zachwiała fię; a Gral *Angereau* profitował z dobrey pory. Opierała fię iednakże chociaż w reyteradzie, gdy tym czafem mała kolumna od 8. do 900. ludzi z 4. Armatami, (którey kazałem był póyść przez *Porto-Legnago* dla wzięcia pozycyi w tyle nieprzyiaciela i uderzenia nań w czafie potyczki) do zupełney ią przymufiła rozfypki. Gral *Mafsena*, który zaiął *centrum*, mafzerował profto do wfi *Arcole*, zdobył ią i ścigał nieprzyiaciela aż do wfi *St. Bonifacio*; noc przefzkodziła póyść daley.

Owoce bataiij pod *Arcole* 4. do 5,000. niewolnika, 4. fztandary, 18. fztuk Armat. —— Nieprzyiaciel utracił naymniey 4,000. zabitych i tyleż rannych. Oprócz Generałow, o których wfpomniałem, Generałowie *Robert* i *Gardanne* fą ranieni? —— Gral Adjutant *Vandelin* zabity. Dway moi Adjutanci Obyw. *Elliot* i *Muiron* Officerowie naylepiey fię dyftyngwuiący młodzi iefzcze, i wielkich nadziei polegli na placu —— Strata nafza chociaż bardzo mała, w tym ieft znaczna, że wfzyftko w Officerach znaczney dyftynkcyi. Tym czafem Gral *Vaubois* był attakowany i wyparty z *Rivoli*, pozycyi ważney, która odsłoniła dla nieprzyiacioł blokadę Mantuy. Wyiechaliśmy ze świtem z *Arcole*. Posłałem Kawaleryą ku *Vincenza* na ściganie nieprzyiacioł, i udałem fię do *Werony*, gdzie zoftawiłem był Grała *Kilmaine* z 3000. ludzi. W Tym momencie wzmocniłem Dywizyą Grła *Vaubois*, która znayduie fię teraz w *Caftelnovo*. *Angereau* ieft w *Weronie*, *Mafsena* przy *Villanova*. —— Jutro attakuię dywizyą, która pobiła Grała *Vaubois*. Będę ią ścigał aż do *Tyrolu* i w tenczas czekać będę poddania fię Mantuy, która prędzey niż w 15. dniach naftąpić mufi. —— Artylleryà okryła fię sławą. Generałowie i Officerowie Sztabowi okazali czynność i odwagę bez przykładu. 12. lub 15. ieft zabitych, była to prawdziwie bitwa do upadłego, nie było takiego, któryby nie miał fukni fwoiey przefzytey kulmi. —— Przyfzlę wam chorągwie zabrane na nieprzyiacielu. { Podpifano] *Buonaparte.*

Wypis z Liftu Grła en Chef *Buonaparte* do Dyrektora *Carnot.* z *Główney Kwatery w Weronie d.* 29. *Brumaire* (19. *Liftopada*) *Roku* 5.

Przeznaczenie Włoch zaczyna być widoczniey fze, iutro iefzcze iedno zwycięftwo, które nie zdaie mi fię bydź wątpliwym, to fpodziewam fię przed 10. dniami napifać do ciebie z *Główney Kwatery Mantuy.* Nigdy plac potyczki nie był tak broniony iak przy *Arcole.* —— Niemam prawie iuż Generałow, ich poświęcenie fię i odwaga fą bez przykładu. —— Generał Brygady *Lafne* przyfzedł na plac bitwy, nieozdrowiawfzy iefzcze z rany, którą odebrał w *Governelo*. Raniony był dwa razy w pierwfzym dniu batalij, o trzeciey godzinie po obiedzie leżał chory na łożku, tym czafem dowiaduie fię, że ia fam idę na czele kolumny, porywa fię z łóżka, wpada na konia i ftawa przy mnie. —— Gdy nie mógł iść piefzą, mufiał zoftać na koniu, doftał przy moście *Arcole* poftrzał, i padł bez zmysłów. —— Upewniam cię, że tego wfzyftkiego trzeba było, aby zwyciężyć; nieprzyiaciele byli liczni i roziufzeni, Generałowie ich na czele, ubiliśmy z nich kilku. { Podpifano) *Buonaparte.*

Kopia Liftu Generała Dywizyi i Szefa fztabu Armij Włofkiey Berthier do Grała Baraguay d'Hillier w Główney Kwaterze Medyolanie d. 3. *Frimaire* [23. *Liftopada*] *Rokn* 5.

Doniosłem ci Generale, w oftatnim rapporcie Urzędowym odemnie przesłanym, że Generał *en Chef* pobiwfzy pod *Arcole* woyfka nieprzyiacielfkie, którémi Generał *Alvinzi* ofobiście komenderował, czyni dyfpozycye do attakowania kolumny Grła *Davidovich*, która pofunęła przednie fwe ftraże aż do *Caftelnovo*. —— Generał *en Chef* rozkazał d. 1. *Frimaire* [21. Liftopada] uderzyć na nieprzyiaciela, który z różnych wraz przez fiebie obieranych pozycyi; wypędzony, cofnął fię z pośpiechem. —— Aryergarda iego porażona i w części odcięta na wzgórzach *Rivoli*, których zoftaliśmy panami. ——

Różne korpusy wysłane w pogoń, ścigały ią aż za *Corona* i wzdłuż *Adygi*. Zabraliśmy w tym dniu 1,000 niewolnika (między któremi Półkownik Hrabia *Berbach*.) 4. Armaty i sześć wozow ammunicyinych. (podpisano) *Berthier.*

Xże *de Belmonte Pignatelli* Pełnomocnik Króla *Neapolitańskiego* i Hrabia *Balbo* Ambassador Króla *Sardyńskiego*, wprowadzeni zostali d. 10. *Frimaire* (30. Listopada) na Sessyą publiczną Dyrektoryatu. —— Miane na niey mowy i odpowiedzi wyrażały wzaiemną przyiaźń i życzliwość. —— Na teyże sessyi Obywatel *Lheritier*, w towarzystwie sześciu swych kolegów, oddał Dyrektoryatowi 10. Chorągwi zdobytych przez Armią *Renu* i *Mozelli* w czasie tegoroczney kampanij. Odebrał od Prezydenta, w imieniu Rzplitey Francuskiey, parę pistoletow fabryki *Wersalskiey* i pocałowanie braterskie. ——

Dyrektoryat zlecił Dekretem Ministrowi Policyi, oznaymić Obywatelowi *Reybaz* przeszłemu Pełnomocnemu Ministrowi Rzeczypospolitey *Genueńskiey*, ażeby we 24. godzinach Paryż opuścił, w przypadku oporu, może użyć mocy.

Gl. *Solano*, któremu Dyrektoryat dał pozwolenie iść bić się za Rzptą Francuzką pod rozkazami Gła *Moreau*, odebrał rozkaz od Gabinetu *Madryckiego* udania się do Hiszpanii, do Obozu S. *Rocha*, dla obięcia, iak mniemaią, nayważszey Kommendy; pożegnał zatym Armią Francuzką. —— Ambargo włożone na 8. dni we wszystkich Portach Angielskich, pochodziło z przyczyny wysłania Floty do Wysp: ta Flotta składa się szczególnie z Emigrantow pod Kommendą Gła *Bouillé* i *Malouet*. których Anglicy posyłaią do *St. Domingo* —— Piszą z *Marseille*, że to Miasto, znowu iest wystawione na nierząd i mordy; zapewniaią, że kilka Osob zabito.

z Strazburga d. 28. w wieczor.

Nieprzyiaciel zaczął dziś w południe strzelać do naszego pływaiącego mostu z bateryi, które d. 26. zepsuć chciano. Rozgłoszono było z początku, że dwie łyżwy zepsute zostały, ale się to z prawdą nie zgadza. Kanonada trwa z obudwoch stron z nay większą żywością.

D. 29 —— Bombardowanie *Kehl* trwa nieustannie, lecz szkody poniesione do tych czas nie są znaczne. Bomby wrzucone zapaliły w kilku mieyscach, i widzieliśmy ztąd dym wznoszący się —— Kanonada z obustron iest straszna —— Most pływaiący iest do tych czas nienaruszony; a że iest bardzo nizki, niepodobieństwo iest prawie zobaczyć go lub kulami dosięgnąć —— Most zaś na bakach mocno uszkodzony został; pracuią czynnie nad iego naprawą. Dziś po obiedzie Gnrał *Mainone* przeszedł z Brygadą przez nasze Miasto dla wzmocnienia Garnizonu w *Kehl.*

D. 30. o Godzinie pierwszey z północy, Garnizon *Kehl* uczynił wycieczkę, rekognoskował okopy, i iak mówią kilka armat Nieprzyiacielowi zagwoździł. Strzelanie z armat i ręczney broni były bardzo mocne. Austryacy pracuią nieustannie w całey linii —— Wczoray chcieli rekognoskować Wyspy przy uyściu *Kinzing*, ale odparci zostali. Wczoray także wiele cięzkiey Artyleryi ztąd do *Kehl* poprowadzono. Garnizon często odmieniany bywa —— Most pływaiący zawsze iest w całości.

Dnia 1. Grudnia. Strzelanie Austryakow do *Kehl* nie iest tak mocne, ale za to nasze coraz żywsze. Most na palach dziś będzie naprawiony, a most na łyżwach nic nie ucierpiał; oprócz tych, dwa ieszcze powyżey *Renu* wystawiono, w mieyscu, gdzie Republikanie przeszli tę rzekę 24 Czerwca, w innym zaś mieyscu wystawiono most pływaiący. Wszystkie są bronione od wielkiey liczby bateryi po obydwóch brzegach i na Wyspach wysypanych. —— *Tegoż dnia wieczorem.* Nieprzyiaciel odparł dziś nasze for-poczty. i chciał się w wiosce *Kehl* usadowić. Z początku był do cofnienia się przymuszony, lecz powróciwszy w przemagaiącey sile, uczynił przygotowanie do otwarcia zakopow [ouvrir la tranchée] w samey Wiosce. O 3ciey po południu, Gł *Desaix* postanowił sam attakować Nieprzyiaciela dla przeszkodzenia iego zamysłow. Niewiemy ieszcze, iaki był skutek tego attaku.

z Manheimu 6. Grudnia. z Gazety Berlin: Nro 151.

Trzecia parallela przed *Kehl* iuż iest rozpoczęta. Podług pewnych doniesień, Nieprzyiaciel uczynił 2. t. m. nową wycieczkę, ale odparty został ze stratą 600 ludzi. Austryacy opanowali ieszcze w tey okazyi iedną Wyspę na *Renie*. —— Spodziewamy się, że Forteca *Kehl* d. 15. t. m. będzie w mocy Austryakow.

Od Menu 6. Grudnia z teyże Gazety

Listy z *Offenburg* donoszą, że Austryacy zniszczyli most pod *Kehl*, i że opanowali okopy bardzo ważne. Dnia 3. i 4. kanonada była żywsza, niż dni poprzedzaiących. —— Woyska Austryackie z równą dzielnością popieraią operacye pod *Huningen* —— D. 18. i 29. nieustanny był ogień z Armat i karabinow; strata z obudwu stron iest dosyć znaczna. Attak w nocy z 30. na 1. nie był generalnym: i chociaż się nie udał, daleko iednak więcey szkodził Francuzom niż Austryakom: gdyż Francuzi z swoich bateryi, do własnych Woysk strzelali, rozumieiąc, że to są Austryacy. —— Elektor Koloński, przybył do *Frankfurtu.*

Nro. 25.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 26. GRUDNIA R. 1796. W PONIEDZIAŁEK.

Kontynuacya Adressu Waschingtona.

Zachowaycie dobrą wiarę i sprawiedliwość dla wszystkich Narodow; życie z niemi w zgodzie i pokoiu. Wymaga tego moralność, a rozumna polityka radzi. Godną będzie rzeczą wolnego, oświeconego i w krótce wielkiego Narodu, dać z siebie rodzaiowi ludzkiemu przykład ludu powoduiącego się zawsze sprawiedliwością i równą dla wszystkich życzliwością. Ktoż może wątpić, że w ciągu czasu i zdarzeń, owoce takowego planu nadgrodzą obficie niektóre korzyści utracone przez ciągłe do niego przywiązanie? Czyliżby opatrzność trwałą szczęśliwość ludu z cnotą iego nie miała połączyć? Doświadczcie tego, trzymaiąc się naypięknieyszych ludzkiey natury przymiotow. Alboć zyliż słabośc i wady iey probę takową czynnie podobną? —— Przy wykonaniu planu tego, wkorzeniona przeciw pewnym Narodom nienawiść i miłość uprzedzona ku innym, mieysca mieć nie powinny. Sprawiedliwa i równa dla wszystkich przyiaźń musi bydź zachowana, narod bowiem zaięty nienawiścią dlaiednego, a daiący pierwszeństwo drugiemu, nie iest prawdziwie wolnym, bo niewolniczo ulega albo swey nienawiści. lub zbytniemu przywiązaniu. —— Niechęć Narodu iednego przeciw drugiemu, tworzy ustawne zatargi; każdy z nich dumny i nie ugięty chwyta się chciwie naymnieyszego pretextu do zerwania pokoiu. Z tąd pochodzą owe tak częste sprzeczki, owe tak uporne i krwawe walki! Narod zagrzany zemstą, przymusza częstokroć Rząd do Woyny przeciw wszelkim dobrey Statystyki maxymom. Rząd przychyla się często do tego Narodowego gniewu, i w zapaloney passyi uchwala to, coby zimna roztropność odrzuciła. —— Czasem zaś korzystaiąc z tey niebezpieczney skłonności Narodu, okrywa nią nieprzyiaźne zamysły, do których go pycha, chęć fałszywey sławy i inne szkodliwe powody nakłaniaią. Pokoy, a często nawet wolność ludu stała się ofiarą nieszczęśliwych skutkow Narodowey nienawiści.

Narod wolny, baczny bydź zawsze powinien, na wpływ obcy zachowuiąc bezstronność dla wszystkich. —— Zbytnia parcyalność, lub też przychilność do iakiego Narodu, sprawia, że niebespieczeństwo z iedney tylko strony widziemy, a tym czasem z drugiey ukryte są sidła i wpływ obcy wdziera się. —— Prawdziwi Patryoci przeciwni Rabatom ulubionego Narodu, wystawieni s[...]
wzgardę i podeyrzenie, kiedy ci co są n[...]
dziami iego, lub których on oszukuie, [...]
właszczaią sobie poklaski i ufność ludu, [...]
remu źle służą. —— Nayistotnieyszym [...]
stempowania naszego prawidłem wzgl[...]
Narodow obcych bydź powinno to, aby [...]
szerzaiąc Związki nasze handlowe określ[...]
możności umowy nasze polityczne z n[...]
iak naymniey ich zawieruć Co się zaś t[...]
Umow iuż zawartych, te zachowaymy w [...]
brey wierze. —— W tym mieyscu zastan[...]
my się nieco. ——

Europa wiele ma ważnych interes[...]
żadnego z naszemi niemaiących połącz[...]
lub też bardzo od nich dalekich. —— Cz[...]
tam bywaią spory, które nas wcale ni[...]
tykaią. —— Byłoby więc nieroztropnie w[...]
gnąć siebie przez słuszne węzły, w z[...]
czayne polityki zawikłania i należeć do [...]
zatargow lub iakowych koalicyi. —— O[...]
ienie i położenie nasze, radzą nam i staw[...]
nas w stanie, trzymania się innego Syste[...]
tu. —— Zostawmy ziednoczonym ludem, [...]
mocnym Rządem, a wkrótce przyidzie cz[...]
w którym zewnątrz niebędziemy mieli [...]
wodu do obawy; będziemy mogli stanąć [...]
stopniu, aby neutralność naszą szanowa[...]
lub też Mocarstwa woiuiące, niebędąc w [...]
nie podbierania nas, nieośmielą się zaczep[...]
nas, albo nakoniec będziemy mogli ob[...]
woynę lub pokoy, stosownie do interessu [...]
szego kierowanego przez sprawiedliwość.—[...]
Korzyści te dla czegoż utracić mielibyśm[...]
Mamyż ie opuścić ufaiąc niestałości obce[...]
Dla połączenia losow naszych, z losem [...]
kich Europeyskich Kraiow, spokoyność [...]
szczęście nasze maią zależeć od kapryso[...]
zwaśnień, i rywalności ambicyi Europe[...]
skiey? Prawdziwą naszą polityką iest niez[...]
wierać w przyszłości żadnego stałego prz[...]
mierza z żadnym Państwem tey części Św[...]
ta, nie nadwerężaiąc związkow dawnyc[...]
Rozumiem, że do spraw publicznych tak i[...]
do prywatnych przystosować można tę m[...]
xymę: „ że poczciwość naylepszą iest pol[...]
tyką, ze wszystkich. „ Powtarzam więc: za[...]
chowuymy zawarte iuż umowy, lecz roz[...]
szerzać ie ani iest roztropnie, ani potrzebą[...]
—— Staraiąc się bydź zawsze w pogotowiu
do obrony, będziemy mogli bezpiecznie zawierać czasowe przymierza kiedy nadzwyczayne zdarzenia wymagać tego będą. (*Reszta potym.*)

z Paryża 4. Grudnia.

Ratyfikacya pokoiu z Rptą Francuską ze Króla Neapolitańskiego uczyniona, w ...uiących iest wyrazach.

My Ferdynand z Bożey Łaski Król o... Sycylij, Jerozolimy, Infant Hiszpań... Xże Parmy, Placencyi i Castro, Wielki ...dziedziczny Toskanij &c.&c.&c. Wiadomo ...iemy: że gdy Xże *Belmonte Pignatelli*, ... nasz Extra ordynaryiny przy Królu *Katolickim*, z iedney strony; i *Karol ...croix* Minister interessow Zagran: w ...niu *Rptey Francuskiey* z drugiey, obyd... ...ostateczne Pełnomocnictwo maiąc, za... ...i i podpisali w Paryżu d. 10. Pazd trak... ...okoiu między nami i Rptą Francuską, ...stępuiącym sposobie. [Tu następuie ...at.]

Następnie approbuiąc pomieniony trak... we wszystkich Artykułach w nim wyra... ...ych, i umówionych przyimuiemy, i ra... ...uiemy za nas i za następcow naszych, ...rzekaiąc słowem naszym Królewskim, ... całey zupełności będziem go wykony... i zachowywać, i naszych poddanych do ... wykonania i zachowania zobowiążemy, ...den sposob nic przeciwko niemu ani *di...*, ani *indirecte* nie czyniąc. Na dowod ...o własną ręką podpisaliśmy, i Pieczęć ...ą Królewską przyłożyć rozkazaliśmy. w Neapolu 2. Listopada 1796. (podpis.) Ferdynand Król.

Fabrizio Ruffo Dyrektor Departamen... ...stanu, interessow zagranicznych Han... ...lu. &c.

z Kolonij 6. Grudnia.

Gdy od nieiakiego czasu, Austryacy ...cznie się wzmocnili, od *Sieg* aż do ...*ndorff* i uczynili w Republikanach oba... ...przez swoie poruszenia; Francuzi za... ...n przez całą noc trzymali woyska pod ...nią w Obozie pod *Mulheim*, lecz żadne ... Nieprzyiacielskie kroki nie nastąpiły. ...ia Republikanow od *Bonn* aż do *Koblenz* ... straszna, a Woyska ich w naywiększey ostrożności. Gł *Beurnoville* w tym mo...ncie miał przybyć do *Koblenz*. Wszyst... iest spokoynie na *Hundsruck*.

z Akwisgranu 6. Grudnia.

Czytamy tu wyrok Dyrektoryatu Fran...zkiego pod datą 28 Pazdziernika, na mo... ktorego ma bydź wybrano Kontrybucyi ... miliony liwrow w Kraiach między *Mozo* ...*Renem* za rok 4ty Rzptey. Dwie części te... ... podatku będą oparte na dobrach nieru...omych, a trzecia nałożona na Klassę prze...ysłową.

z Bazylei 1. Grudnia.

Wczoray o 11. w wieczor Austryacy mocny attak przypuścili na Szaniec mostowy pod *Huningen* i na wyspę *Renu*. Bli się z naywiększą zaciętością aż do 3. z rana Woyska Cesarskie potrzykroć usiłowały wdrzeć się na okopy, lecz niezliczone trudności, ich usiłowania bezskutecznemi uczyniły. Pułkownik *Gesler* na początku akcyi zabity został.

Dnia 2. Kanonada na Szaniec mostowy, która 29. była nieco ustała, rozpoczęła się tegoż dnia o 6. godz: wieczorem z większą żywością, i trwała prawie przez noc całą. O północy Austryacy attakowali i wzięli szturmem pierwszą bateryą szańcu mostowego. Gł Francuzki *Abatucci* przybył śpiesznie z Woyskiem posiłkowym; ...bili się z obustron z wielką odwagą i zapalczywością; pomieniony Gnł Republikanow, bagnetem w nogę raniony został. Czekamy Urzędowych doniesień Dziś wszystko iest spokoynie.

z Liworno 21. Listopada.

Anglicy, którzy opanowali Kray od *Piombino* aż do *Marema*, nic ieszcze przeciwko naszemu Miastu nierozpoczeli, gdyż garnizon Francuski znacznie iest wzmocniony. Mniemaią, że chcą tylko opatrzyć się w żywność i bydło dla uprowidowania Floty. Sześć okrętow z tey Floty, skołatanych przez burzę, straciwszy maszty, weszło do *Porto Ferraio*. Jeden z transportowych okrętow, rozbił się, i 300. ludzi utonęło. —

Od Granic Włoskich d. 3. Grudnia.

Według Listow z *Werony* pod d. 27 Listopada; Feldmarszałek *Wurmser* uczynił d 19. w 18,000. ludzi wycieczkę z *Mantuy*, i nieprzyiaciela z znaczną stratą do cofnienia się przymusił. dnia zaś 23. posunął się ... *Castolare* na 12. mil Włoskich od *Mant...* i tam założył oboz, z którego nieprzyiaciela wi dokucza. — Ale Gazety *Medyolańskie* pod d 29. Listopada nie donoszą, tylko ... d. 23. gdy Feldmarszałek *Wurmser* uczynił z *Cytadelli* wycieczkę przeciwko stanowiskom Francuskim, w *St. Antonio* i *Favorita*. Bitwa, iak mówią, była bardzo długa i uporczywa. Ale nadeyście korpusu rezerwowego skłoniło zwycięstwo na stronę Francuzow, *Wurmser* do samey fortecy ścigany, i 260. ludzi po większey części Kawaleryi w niewolą Republikanom dostało się — List z *Botzen* pod d. 2 Grudnia donosi, że w *Roveredo* odprawiła się rada Woienna, na której przybyły z *Bassano* Generał *Alvinzi* znaydował się. Słychać, że Generał ten obeymie komendę nad prawym skrzydłem Armij Cesarskiey, i że Generałowie *Mack* i *de Vins* komenderować będą Korpusem Woyska, który dotychczas pod iego dowodztwem zostawał. Z resztą Armia Cesarska odbiera codzienne posiłki.